

Idéer om det ömsesidiga lärandet

Redovisning av stipendium inom ramen för Bernadotteprogrammet 2016

Går verklig förändring att åstadkomma?

Den frågan måste framtiden svara på. Men innan framtiden är här kan vi experimentera och genom tankesmedjan Unga tankar om musik (UTOM) skapar vi möjligheter att testa och utforska olika modeller för att skapa förändring. Ett av de mest grundläggande ingångsvärdena för tankesmedjans verksamhet är tron på ömsesidigt lärande som en motor för förändringsarbete. Med arbetet i UTOM ringas en lång rad problemställningar in och hela tiden identifieras områden för möjlig förbättring och förändring, både av musikkivet i stort och på det personliga planet. Förändring måste inte sällan ske på olika nivåer simultant för att få effekt.

För att åstadkomma påverkan på samhällelig nivå kan kontakt med makthavare och politiker vara det mest effektiva. Chefen för Norrbottensteatern Elisabeth Lax gav oss följande råd inför kontaktskapande med politiker: "Gå fram, ta dem i hand, bjud in till samtal, var intresserade och var pålästa."

Om en däremot vill skapa förändring på det personliga eller konstnärliga planet kan det behövas större uppoffringar. Att å ena sidan våga öppna sig för influenser som inte hör hemma inom ens vardagliga referensramar och att utsätta sig för, och ta in, kunskap från helt andra fält än de egna. Och att å andra sidan att samla sig för att på ett övervägt och generöst sätt dela med sig av sina egna erfarenheter för att åstadkomma ett ömsesidigt utbyte på riktigt. UTOM har möjlighet att skapa möten och samtal med just detta som utgångspunkt; att gå fram till varandra, ta i hand, lyssna, lära och försöka förändra.

Under UTOM:s första verksamhetsår har en lång rad initiativ inom ramen för Bernadotteprogrammet kommit till stånd. En rad olika föreläsare har träffat UTOM:s medlemmar för provocerande, klagörande och tänkvärda workshops och samtal under parollen "Musiken i samhället". Under 2017 har UTOM bland annat arrangerat en dag på temat "Musik och samvete" i samarbete med Konserthuset i Stockholm och Kungl. Musikaliska akademien, en seminarierie om yrkesförberedelse med studenter vid Musikhögskolan i Malmö och ett antal publiksamtal i samarbete med Scenkonst Sörmland. Under hösten 2017 inleddes ett nätverksprogram mellan ledamöter i Sveriges Riksdag och medlemmar i UTOM med målet att skapa en djupare förståelse för både det politiska systemet och just musiken i samhället.

Föreläsarna

Ett av målen med stipendiet inom ramen för Bernadotteprogrammet var att kunna erbjuda medlemmarna i UTOM högklassiga föreläsningar och workshops under det första verksamhetsåret. Vid de första sex mötena har lika många föreläsare med helt olika kompetensprofiler bjudits in. Det har varit viktigt att medlemmarna fortbildas av personer som tillsammans representerar en bred palett av kunskap om kultur- och musiklivet och dess förhållande till samhället.

Louise Frisk

Var i världen är kulturbehovet som störst?

Till tankesmedjan UTOM:s första möte bjöds generalisereraren för Clowner Utan Gränser in som föreläsare och inspiratör. Hon berättade om den verksamhet som utgår från att påminna barn i flyktingläger, ungdomsfängelser och andra utsatta miljöer om att de är viktiga och att det finns andra i världen utanför som ser dem. När det fungerar som bäst skapas hopp, mänsklighet och livsvilja. Det blev ett drabbande samtal och en påminnelse om att kulturen är en stark drivkraft och viktig nyckel för positiv förändring i världen.

Clowner utan Gränser har sedan starten 1996 mött och skrattat med mer än en och en halv miljon barn. De grundades 1996 och är en obunden ideell organisation som bedriver verksamhet för barn runt om i världen och utgår från FN's konvention om barn rättigheter. Allt deras arbete utgår från en övertygelse om att kultur och skratt skapar en bättre värld.

Tobias Hübinette

Hur kan vi mäta kulturell mångfald?

Mångfald som begrepp har varit omdiskuterat, liksom orden mångkultur, integration och assimilation. Forskaren Tobias Hübinette bjöds in för att belysa och förklara i hur stor (eller liten) grad kulturlivet och särskilt musiklivet präglas av mångfald.

Redan musiklivet om begrepp är svårdefinierat. Bilden av "Musiklivet" varierar beroende på vilka glasögon vi ser igenom.

Bilden som målades upp var tydlig. Den akademiserade delen av musiklivet är i mycket stor grad homogen och uppdelad ur flera olika perspektiv. Till största delen är det medelinkomsttagare med akademikerföräldrar som väljer att fortsätta i det akademiska musikutbildningssystemet vilket avspeglar sig på den grupp människor som är professionellt verksam inom genrerna jazz, folkmusik och klassisk musik.

Inom genrer där de akademiska traditionerna inte är lika starka är mångfalden större men där är statistiken svagare och utbytet mellan dessa dessa genrer och de genrer som finns inom högskolesystemet är ganska litet.

Stina Oscarson

Varför behövs konsten just nu?

Samhällsdebattören och dramatiker Stina Oscarson träffade UTOM:s medlemmar för att ge sin syn på, och problematisera frågan om kulturens och konstens otvivelaktiga nödvändighet. Och varför det är så. Hon höll ett föredrag och ledde efter det ett samtal som kom att handla om relationen mellan konstnären som varumärke och konstens integritet och värde i den värld vi lever i.

Citat ur Stina Oscarsons föredrag:

“Miro skriver: ”En konstnär är enligt min uppfattning en person som när andra är tysta höjer sin röst och säger sin mening och som är förpliktad att säga något som inte saknar innehåll utan täcker ett samhälleligt behov.” Och vad kan täcka ett större behov i detta samhälle än Miro skulptur ”Fågelbo med blommande fingrar”? Så fulländat onyttig och ineffektiv den står där i all sin bräcklighet viskar den till oss: ”Du är inte lönsam och det är som det ska.”

Det är för att säga detta vi behöver konsten!

Men det kräver att vi som arbetar med konst också varje dag ställer oss själva frågan: är vi verkligen konstnärer? Är det vi säger av yttersta vikt eller har vi börjat bli taktiska. Värna våra egna varumärken. För i samma stund du tänker tanken att du själv är ett varumärke upphör du att vara konstnär, tänker jag. I samma stund du skriver något, säger något, publicerar en bild för att någon ska gilla, upphör du att vara konstnär.”

Mam Foon

Hur skapar vi hållbara internationella utbyten?

Det finns många arrangörer i musik- och kulturlivet som har satt stark prägel på sin nisch och bidragit till att berika utbudet av kultur i Sverige. Den jubilerande organisationen Selams verksamhet i Stockholm och Addis Abeba är ett sådant exempel och dess medarbetare Mam Foon deltog vid UTOM:s möte i Sundsvall. Samtalet med henne handlade bland annat om förhållandet mellan traditioner och musikaliska yttringar. Och om vad som händer när nya publikgrupper identifieras och valfärdar till nya konsertlokaler när deras världsstjärnor kommer till Sverige.

Lena Åberg Frisk

Var i processen kommer vi att stöta på problem? Och hur kan vi arbeta för att lösa dem?

Alla grupper går igenom olika faser i sin utveckling. En stor del av identiteten och sammanhanget skapas och förändras beroende på de val som görs gemensamt i gruppen. Alla medlemmars olika ingångsvärden och bagage bidrar till ett utbyte av insikter som är värdefullt. Men dessa förutsättningar kan också skapa spänningar som behöver hanteras och tas på allvar. För att skapa en dynamik som gynnar UTOM:s portalparagraf; att vara ett fristående och oberoende nätverk som ska ta till vara på den idérikedom, potential och röst som unga verksamma i det professionella musiklivet besitter. För att identifiera och problematisera den utvecklingsfas UTOM befinner sig i bjöds VD:n för Uppsala Konsert och Kongress Lena Åberg Frisk in och höll ett uppskattat samtal vid mötet i Malmö.

Lars Anders Johansson

Konsten att påverka

Redaktionschefen på näringslivets tankesmedja Timbro bjöds in för att prata på temat “Konsten att påverka”. Lars Anders är musiker från början men har i många år arbetat som journalist och opinionsbildare med kulturpolitik som ett av sina expertområden. Han är bland annat författare till boken “Att dansa efter maktens pipa – Kultur i politikens tjänst”.

Seminariet och samtalet kom att handla mycket om vilka vägar ett sammanhang som UTOM kan hitta för att verkligen komma till tals och få sin röst hörd. Dels fick medlemmarna konkreta tips på hur påverkans- och opinionsarbete kan drivas och dels delade Lars Anders med sig av idéer om alternativa kulturpolitiska modeller och intressant fakta om kulturpolitisk historia.

Seminariet övergick i ett samtal om hur tankesmedjan UTOM kan inspireras av Timbros verktyg för att konkretisera och förtydliga sina budskap och sin förmåga att nå ut.

Musik & Samvete

Som ett första publikt evenemang bjöd UTOM tillsammans med Kungl. Musikaliska akademien och Konserthuset den 14 februari 2017 in till en seminariedag med frågeställningen "Har vi som musiker ett extra stort socialt ansvar?".

Dagen kan ses som en förlängning av det seminarium om mångfalden (eller snarare bristen på mångfald) i kulturlivet som hölls av Tobias Hübinette vid UTOM-mötet den 5 februari 2017. Huvudsyftet med dagen var att fortbilda UTOM:s medlemmar och samtidigt knyta kontakter med andra institutioner och organisationer i musiklivet. Representanter från en mängd av kultur- och musiklivets institutioner och organisationer var inbjudna att delta.

Runt femton talare medverkade under ledning av moderatorn Gunilla Kindstrand i samtal som på olika sätt belyste musiken ur ett mångfaldsperspektiv.

Intern genreutbildning

Tanken om ett ömsesidigt lärande avspeglar sig även i det som sker mellan medlemmarna när de på olika ställen i landet ses för det som kallas UTOM-möten. Fyra gånger per år träffas alla medlemmar för två dagars intensivt utbyte. Ett exempel på experiment som visat sig framgångsrikt är en intern genreutbildning med mål att bredda alla medlemmarnas praktiska insikter om musiklivet. Genom att dels dela med sig av sina kunskaper och samtidigt öppna sina sinnen för kollegornas vilja att delge kunskaper om sina respektive genrer.

Vid ett av UTOM-mötena under året delade medlemmarna upp sig i tre olika genregupper. Att överhuvudtaget dela upp medlemmarna i grupper sorterade efter genre är vanskligt då de flesta – har det visat sig – inte anser sig höra hemma helt i någon av de gängse stora genrer. Någon har utbildat sig till jazzmusiker men sysslar mest med olika inriktningar av pop, någon är klassiskt skolad men spelar aldrig "klassisk" musik och ytterligare en är skolad i alla möjliga genrer men är framför allt expert på västafrikanskt slagverk. Men med en gemensam överenskommelse om behovet av generalisering, och för just denna övning, bildades en grupp för folk-/världsmusik, en grupp för jazz/pop och en konstmusikgrupp.

De tre grupperna placerade sig på olika ställen i lokalen och fick en timme på sig att på ett överskådligt sätt sammanställa information om "sin" genre ur en rad olika aspekter.

Alla fick samma lista med grundfrågor att utgå ifrån:

- Subgenrer inom genrer
- Centrala organisationer och sammanslutningar, vilka är de och vad gör de?
- Hur många frilansar respektive är anställda?
- Hur ser en normativ resa från nybörjare till proffs ut?
- Utövarnas nivå (proffs, semiproffs och hobbymusikanter)
- Gagenivåer och ekonomiska resurser
- Publiken: vilken ålder har publiken, var bor den och hur många kommer på större respektive mindre arrangemang?
- Gränsöverskridandet: på vilka områden är det vanligt/ovanligt med gränsöverskridande samarbeten och verksamheter mot ex. andra genrer, teater, forskning, mm?

Dagen efter samlades alla medlemmarna för ytterligare en timme där de tre grupperna, var och en, fick berätta historien om sin egen genre för de andra.

Erfarenheterna från den timmen skapade en känsla av gemensam kunskap som ingen av medlemmarna besuttit tidigare. En enande kraft i att ha insikter om sina kollegors vardag, även om de verkar i ett helt annat hörn av musiklivet. Det skapades en bild av de likheter och olikheter professionellt verksamma i musiklivet lever med. Den här gången var denna utbildning begränsad till tre genre-områden och i en förlängning blir denna gemensamma kunskapsbas allt bredare eftersom målet är att UTOM:s inval av nya medlemmar undan för undan ska bredda representationen från musiklivets olika hörn.

Musiken i samhället

UTOM har under det första verksamhetsåret tydligt tagit ställning för ett arbete med fokus på musikens och kulturens plats i samhället. Medlemmarna har slagit in på en linje där viktiga samhällsstrukturer, både väl fungerande och mindre bra, ska undersökas och tas upp till samtal. Nätverket bildar genom sin stora bredd en samling med känslspröt ut i stora delar av Musik- och Kultursverige. Den koncentration av kunskap som det innebär är en av tankesmedjans största tillgångar.

Stipendiet inom ramen för Bernadotteprogrammet har gett UTOM frihet och möjlighet att driva en fortbildande verksamhet både internt för sina medlemmar och utåtriktad mot musiklivet i stort och riktad till studenter vid landets musikhögskolor.

Påverkansarbete är en långsam och långsiktig process, och den långa horisonten ger UTOM möjlighet att, med andra medel än de vanligaste, driva musiklivet i en riktning som gynnar och gynnas av ömsesidighet, bildning och spänstiga samtal.

Max Låke, verksamhetsledare Unga tankar om musik